

VOORLOPIG VERSLAG

Nr. 5

De vaste Commissie voor Justitie brengt over het voorliggend wetsontwerp het navolgende verslag uit.

De leden, behorende tot de P.v.d.A.-fractie, hadden, hoewel zij zich in het algemeen met dit ontwerp van wet konden verenigen, enkele vragen met betrekking tot de in de memorie van toelichting gebruikte argumentatie.

Artikel 2.3.2.8b bepaalt dat de bevoegdheid tot het vestigen van vruchtgebruik op een aandeel bij de statuten niet kan worden beperkt of uitgesloten. Volgens de memorie van toelichting is de reden hiervoor gelegen in het feit dat de vestiging van vruchtgebruik veelal geschiedt ter uitvoering van een legaat ter voorziening in het onderhoud van de langstlevende echtgenoot. Met betrekking tot de vraag of er mogelijkheden moeten zijn tot verbod van de vestiging van pandrecht, antwoordt de memorie van toelichting: „daarbij moet worden bedacht dat de maatschappelijke behoefte aan het pandrecht op aandelen van andere aard en minder zwaarwegend is dan bij het vruchtgebruik”. Verderop in de memorie van toelichting wordt met betrekking tot de vraag of de vruchtgebruiker ook stemrecht moet hebben, nog eens gesteld dat de vestiging van vruchtgebruik in het algemeen voorkomt bij erfrechtelijke overgangen, waarbij zij vaak dient ter voldoening aan een dringende morele verplichting en dat zij daarom steeds mogelijk moet zijn.

Genoemde leden vroegen zich af in hoeverre deze argumentatie, waarin sterk de nadruk valt op de maatschappelijke behoefte aan het vestigen van vruchtgebruik en op de dringende morele verplichting ter voldoening waarvan die vestiging vaak dient, te rijmen is met de gedachten ten grondslag liggend aan wetsontwerp 12 863 tot partiële wijziging van de regeling van het erfrecht: de echtgenoot als enig erfgenaam bij versterf, de uitkeringsrechten bij versterf en het verzorgingsrecht van de langstlevende echtgenoot. Of heeft de Minister, wanneer hij spreekt van de maatschappelijke behoefte aan het vestigen van het vruchtgebruik enz., slechts die gevallen op het oog, waarin bij uiterste wilsbeschikking de erflater geheel of gedeeltelijk is afgeweken van artikel 884, lid 1, onder a?

Voorts argumenteert de Minister bij de beantwoording van de vraag of de vruchtgebruiker ook stemrecht moet hebben en even verder ten aanzien van de vraag of de pandhouder stemrecht moet hebben, dat het bij hen toch in de eerste plaats gaat om de economische waarde van de aandelen en niet zozeer om de daaraan verbonden zeggenschap.

Deze leden waren echter van mening, dat het een met het ander samenhangt. Door het uitoefenen van de zeggenschap kan men immers de economische waarde van de aandelen mede beïnvloeden? Zouden vruchtgebruikers en pandhouders er bovendien geen belang bij kunnen hebben zeggenschap uit te oefenen ten aanzien van factoren, die de economische waarde uiteindelijk gaan bepalen, afgezien dus van de economische waarde zelf, zo vroegen zij zich af.

De leden, behorende tot de K.V.P.-fractie konden in grote lijnen instemmen met het voorliggend wetsontwerp. Zij wilden evenwel nog de navolgende opmerkingen maken:

In zijn algemeenheid is de stelling juist, dat vestiging van een recht van vruchtgebruik veelal geschiedt ter voldoening

aan een „dringende morele verplichting” ter voorziening in het onderhoud van bijvoorbeeld echtgenoot of kinderen. In zoverre is er inderdaad duidelijk verschil met pandrecht, welk recht veelal een meer „zakelijk” karakter heeft.

Toch meenden de hier aan het woord zijnde leden, dat ook vestiging van het recht van vruchtgebruik kan geschieden op grond van louter zakelijke overwegingen en alsdan is er nauwelijks verschil met het pandrecht.

Overeenkomstig het bovenstaande zou er derhalve naar het aanvankelijk oordeel van deze leden dan ook wel degelijk grond kunnen bestaan voor het creëren van de mogelijkheid tot een verbod van het vestigen van vruchtgebruik bij aandelen op naam via de statuten, voor zover althans het recht van vruchtgebruik niet voortvloeit uit enige verzorgingsplicht.

Op blz. 5 linkerkolom van de memorie van toelichting wordt gesteld: „zowel bij de N.V. als bij de B.V. moeten de statuten de mogelijkheid van vestiging van vruchtgebruik met stemrecht kunnen uitsluiten”.

De hier aan het woord zijnde leden vreesden dat deze mogelijkheid in de praktijk zal leiden tot een standaardformule inhoudende een verbod van vestiging van vruchtgebruik met stemrecht. Indien deze vrees bewaarheid wordt dan kan via deze statutaire uitsluiting een vruchtgebruik ter voldoening aan een „persoonlijke morele verplichting” illusoir worden gemaakt omdat via stemrecht uitkering van het dividend kan worden verhinderd, zo merkten zij ten slotte op.

Vastgesteld, 11 juli 1974.

W. SCHOLTEN
 VAN SCHAİK
 WOLFF
 GOUDSMIT
 GEURTSEN
 ROETHOF
 HAAS-BERGER
 KAPPEYNE VAN DE COPPELLO
 K. A. KEUNING
 VAN DAM
 G. M. P. CORNELISSEN
 HONIG VAN DEN BOSSCHE
 JURGENS
 SALOMONS
 DE VRIES
 LÜCKERS-BERGMANS.